

DEBATGRUNDLAG VEDRØRENDE UDVIKLING AF TURISMEOMRÅDER

Materiale til workshop nr. 4 på launch-konference 30. maj i Odense

Medfinansieret af
Den Europæiske Union

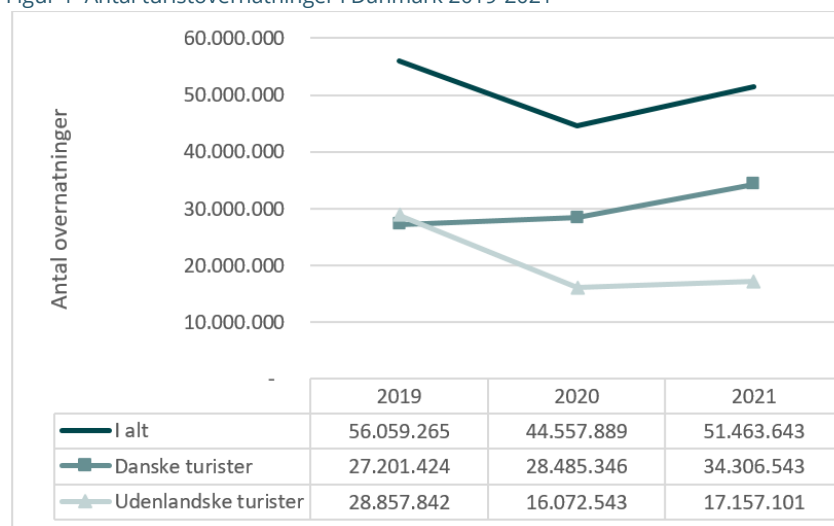
IRISgroup Pluss-

Foto: iStock.com/Thomas Faull

Baggrund og status

Dansk turisme var før corona-pandemiens udbrud i kraftig vækst. Antallet af turistovernatninger satte i 2019 rekord for 6. år i træk med 56,1 mio. overnatninger, og turisternes forbrug skabte en omsætning på ca. 139,1 mia. kr. (2019) og finansierede 169.000 fuldtidsarbejdspladser. I 2020 skete der en kraftig reduktion i antallet af overnatninger i Danmark, som faldt med 20 % (11,5 mio.) i forhold til året før. Antallet af overnatninger steg dog igen fra 2020 til 2021 med 15 % (6,9 mio.) og endte dermed blot 4,6 mio. under 2019-niveauet. Dette skyldes især en stigning i antallet af danske gæster, der delvist kompenserede for det store fald i antallet af udenlandske gæster, som det fremgår af nedenstående figur.

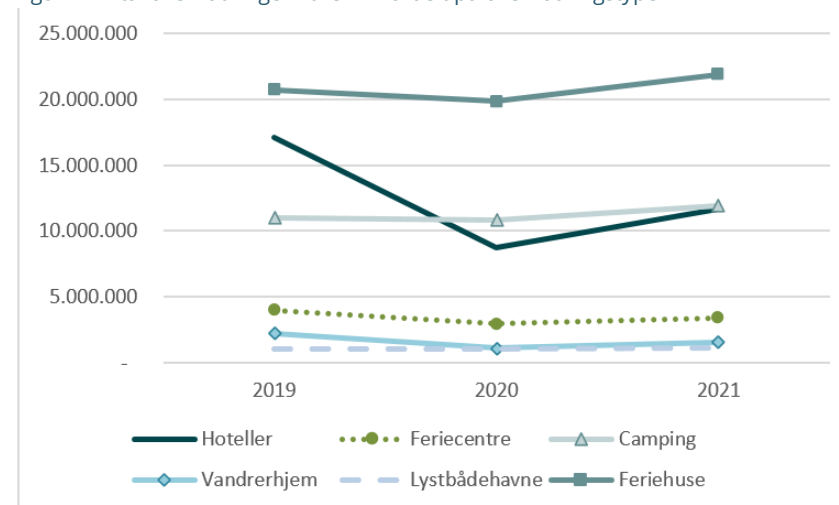
Figur 1 Antal turistovernatninger i Danmark 2019-2021

Kilde: VisitDenmark (2022).

Det store fald i udenlandske gæsters overnatninger i 2020 skyldtes især faldet i hotelovernatninger i de større danske byer. Og som det fremgår af Figur 2 nedenfor, så blev dette fald kun delvist opvejet af antallet af overnatninger især i feriehus og på campingpladser i 2020 og 2021.

Figur 2 Antal overnatninger 2019-21 fordelt på overnatningstyper

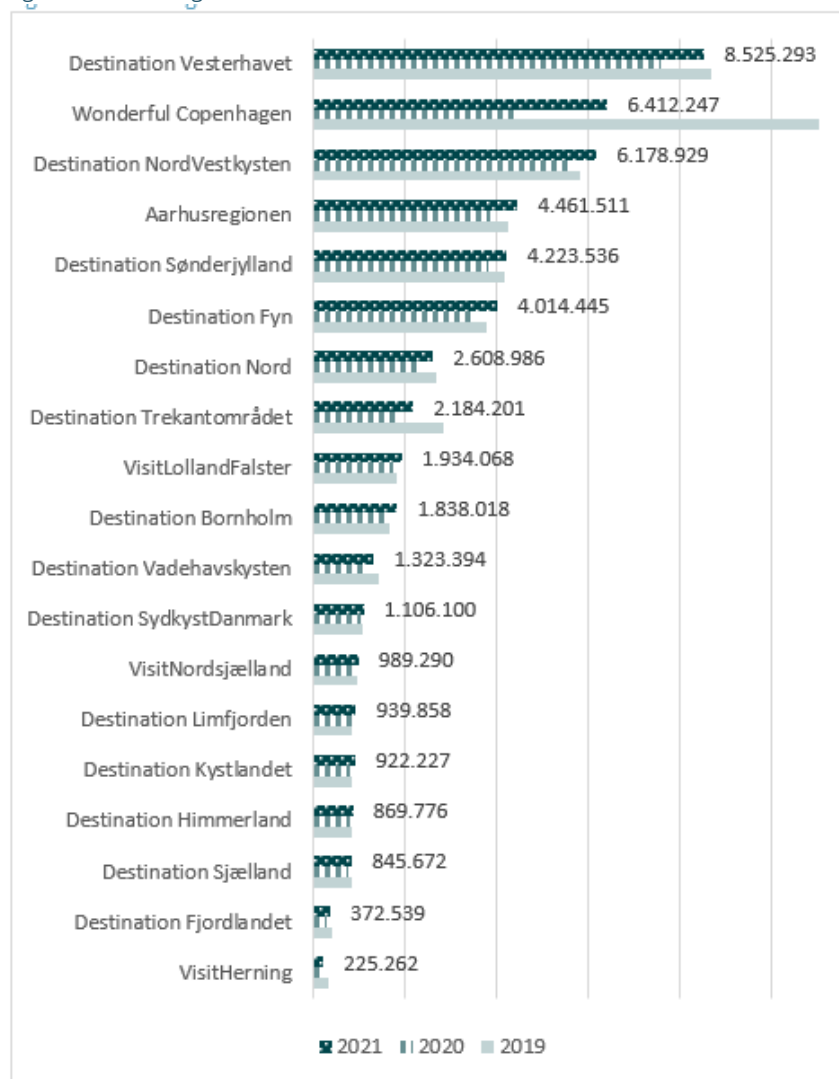

Kilde: VisitDenmark (2022).

Ændringerne i sammensætning af udenlandske og danske turister samt i overnatningsmønstrene er naturligvis også at genfinde i den geografiske fordeling i antallet af overnatninger fra 2019-2021. Som det fremgår af Figur 3 blev turismebranchen i storbydestinationen "Wonderful Copenhagen" ramt voldsomt både nominelt og forholds-mæssigt sammenlignet med de øvrige 18 destinationsselskaber i Danmark, og trods en fremgang fra 2020 til 2021 ligger destinationen i 2021 fortsat 43 % (4,8 mio.) under 2019-niveau. Omvendt har flere af de mindre kystdestinationer trods tilbagegang i 2020 oplevet en stigning i 2021 sammenlignet med 2019, herunder f.eks. Destination Kystlandet (+8 %), Bornholm (+9 %), og Destination Limfjorden (+13 %).

Tallene i Figur 3 er destinationernes overnatningstal for 2021.

Figur 3 Overnatninger i de 19 danske destinationer 2019-21

Kilde: VisitDenmark (2022).

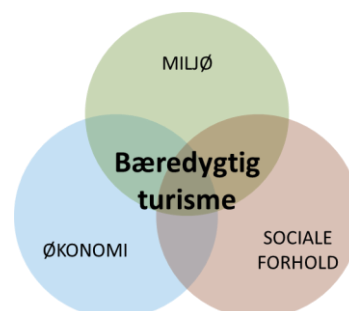
Udfordringer og potentialer

Den følgende identifikation af udfordringer og potentialer for dansk turisme stammer fra udgivelsen *Statusanalyse af turismens udvikling og konkurrenceevne* (april 2022) fra Det Nationale Turismeforum.

Omstillingen af dansk turisme

Den seneste statusanalyse fra Det Nationale Turismeforum identificerer en højere efterspørgsel efter aktiviteter i naturen og prioritering af tryghed og bæredygtighed som et potentiale for turismen.

Allerede før COVID-19 stod **bæredygtig turisme** højt på den internationale dagsorden. Grønne hensyn har hidtil ikke været et udslagsgivende rejsemotiv sammenholdt med andre motiver, men en stadig større gruppe turister i Danmark og på nærmarkerne forventer, at miljøvenlige og bæredygtige hensyn vil få betydning for deres næste ferievalg. Gruppen består fortrinsvis af yngre og er repræsenteret inden for alle indkomst- og uddannelsesniveauer. I både Danmark og Norge vil omkring hver fjerde turist prioritere bæredygtighed ved næste ferie. I Tyskland svarer det til omkring 33 mio. tyskere, som vurderer, at bæredygtighed vil spille en væsentlig rolle for deres fremtidige ferievalg. Hvis dansk turisme skal få del i dette marked, kræver det, at omstillingen mod bæredygtige løsninger accelereres og i højere grad synliggøres.

'Bæredygtig turisme' er ifølge FN's turismeorganisation (UNWTO) turisme, der tager hensyn til nuværende og fremtidige økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser ved at imødekomme behovene hos de besøgende, erhvervet, miljøet og værtssamfundet.

Kilde: UNWTO/Det Nationale Turismeforum

En anden langsigtet trend er **digitalisering**. Det gælder for det første et stadig større fokus på den digitale oplevelse for turisterne, der i stigende grad navigerer med hjælp fra kort, informationer og oplevelser via mobilen, både i det daglige og på ferien. Derudover er der stort fokus på digital omstilling blandt aktører i turismeerhvervet, hvor teknologianvendelse og nye digitale løsninger er med til at sikre en effektiv drift og minimere driftsomkostninger. Et innovativt turismeerhverv har bedre forudsætninger for at tilbyde attraktive turismeprøder og derved øge produktivitet og konkurrenceevne.

Overnatningskapacitet og investeringer

Uanset COVID-19 er dansk turisme fortsat udfordret af manglende investeringer og overnatningskapacitet i højsæsonen. Det medfører en gradvis **nedslidning og forringelse af turismeprødet** frem for fornyelse og forbedring. At tiltrække og fastholde udenlandske turister kræver overnatningskapacitet af den rette karakter, kvalitet og placering i forhold til efterspørgslen. Hvis den udbudte kapacitet er fuldt udnyttet, er der risiko for, at potentielle turister afvises på grund af pladmangel.

Allerede før COVID-19 var særligt områderne uden for de store byer udfordret af et **investeringsefterslæb**. Det gælder ikke mindst en række landdistriktskommuner, hvor turismen har stor samfundsøkonomisk betydning, og hvor udfordringerne med at tiltrække investorer og udvide kapaciteten er størst. I de seneste år har kapacitetsforøgelsen i vid udstrækning været drevet af investeringer i hotelkapaciteten i hovedstaden. Derimod har særligt feriehusbranchen, som er tyskerne foretrukne overnatningsform, meldt om udsolgt i højsæsonen, og sommerferierne i 2020 og 2021 var kendetegnet ved fuld kapacitetsudnyttelse på kystdestinationerne. Kapacitetsudfordringer kan således bremse udnyttelsen af det aktuelle momentum i kyst- og naturturismen.

¹ *Trending in Travel*, World Travel & Tourism Council (2021).

² VisitDenmark (2021b).

Turismeerhvervet oplevede før COVID-19 stigende udfordringer med **mangel på arbejdskraft**. Det er en produktionsbegrænsende faktor, som kan udgøre en udfordring for genopretningen af dansk turisme i årene efter COVID-19.

Globale turisme trends

International turisme har de senere år været meget påvirket af først COVID-19 og sidenhen krigen i Ukraine. Organisationen World Travel & Tourism Council har dog identificeret nogle overordnede trends i turismen¹, som kan udgøre inspiration for udviklingen af turismeprøder også i en dansk kontekst. I tillæg til 'bæredygtig turisme' beskrevet ovenfor, er det:

- **Indlandsturisme.** Særligt corona-pandemien har været medvirkende til en stigning i 'staycations' – genopdagelsen af mulighederne for at feriere i ens eget land.
- **Længere ophold.** Der konstateres globalt en præference for længerevarende ferieophold. Også pandemien har været medvirkende til at flere er begyndt at kombinere ferie med arbejde, og begreber som 'bleisure', 'workcations' og 'flexcations' gør i stigende grad deres indtog i forbrugsmønstre. Dette gør sig også gældende hos danske turister.²
- **Sekundære destinationer.** Moderne turister ønsker i stigende grad at udforske mindre kendte destinationer – ofte i kombination med mere kendte 'reason-to-go' destinationer. Flere end 2 ud af 3 internationale turister udtrykker dette ønske.³
- **Wellness.** Fokus på sundhed som enten den primære motivation for ferievalg eller som en betydningsfuld (men sekundær) faktor for planlægning af ferierejser er stigende og påvirker mange turisternes valg.

³ *Global Travel Trends Report*, American Express (2021).

Regionalfondsprogrammets rolle ift. udvikling af turismeområder

Midlerne, Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse skal udmønte, kommer fra EU's Regionalfond, prioritet 3. Indsatser under denne prioritet skal sikre fornyelse og forbedring af turismeproduktet ved at gøre områder mere attraktive, så de styrker turismen og bidrager til at drive en bæredygtig udvikling i området. Indsatsområdet skal udmøntes i projekter, der fremhæver et områdes potentialer med respekt for natur, miljø og kultur. Projekter skal understøtte en transformation af området, så det inspirerer til ophold, aktiviteter, events og anden kommerciel aktivitet. Derigennem skabes bedre forudsætninger for at forlænge højsæsonen for turister og for at tiltrække yderligere investeringer med henblik på bl.a. at fastholde, genskabe og skabe nye arbejdspladser til især ufaglærte på kanten af arbejdsmarkedet med sociale og samfundsøkonomiske gevinster til følge.

Projekter under dette indsatsområde skal være af strukturel betydning. Strukturel betydning indebærer, at investeringen **skal forbedre lokale forudsætninger for vækst i turismen væsentligt og målbart** samt have betydning for den lokale beskæftigelse. Investeringen kan være koncentreret på en bestemt lokalitet eller kan være en sammenhængende investering i flere lokaliteter, der kan indgå i den samme oplevelse. Strukturel betydning indebærer også, at investeringen skal være **et led i implementeringen af en bredere områdefornyelse** og/eller som led i realisering af en helhedsorienteret udviklingsplan vedtaget i samspil mellem erhverv og civilsamfund. Dermed skabes et grundlag for kommercielle investeringer, hvor de private virksomheder og/eller investorer er med til at påvirke tilvejebringelsen og udformningen af projekterne, hvilket skaber grundlaget for at genskabe jobs for især ufaglærte på arbejdsmarkedet. Indsatser skal have til formål at understøtte en økonomisk, miljømæssig, socialt og kulturelt bæredygtig vækst i områdets turisme.

Tabel 1 Fakta om Regionalfondens prioritet 3 (inkl. decentrale erhvervsfremmemidler)

Forventet beløb der kan ansøges i alt:	159 - 194 mio. kr.
- heraf reserveret til Region Sjælland	Ca. 41 mio. kr.
(1/3 af 124 mio. kr. til støttesats på 60 pct.)	
Foreløbigt forventede antal projekter:	10-15

Etablering af en sammenhængende og varieret **oplevelsesrute**, fx en strandpromenade, der formidler et steds kultur og historie, naturens kvaliteter mv. og forbinder eksisterende og nye byrum, oplevelsespunkter og funktioner sammen.

Etablering eller fornyelse af **havnemiljøer**, der faciliterer aktiviteter, ophold, og kommercielle tilbud på havnen herunder fx udlejning af vandsportudstyr, klatrevægge, skater-bane/sportsbane (fx med overfladevandsopsamling), havnebad, udspring, bade- og omklædningsfaciliteter, sauna mv., der inviterer til, at turister og borgere kan bruge vandet aktivt.

Etablering eller udvikling af **naturområder**, herunder etablering af adgang til og brug af naturen, fx gennem større tematiserede legeområder, opholds- og grillpladser, multi- og aktivitetsområder mv.

Spørgsmål til drøftelse

1. Hvordan kan og bør hensyn til bæredygtighed spille ind i udviklingen og vurderingen af projekterne?
2. Hvilket stadie bør en beslutning om strategisk og/eller fysisk planlægning være på i kommunen, før man søger projektstøtte hos Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse?
3. Hvordan sikres det, at de støttede projekter vil kunne skabe forudsætninger for private investeringer?
4. Hvordan sikres kvalitet i projekterne – også arkitektonisk?
5. Hvordan bør projektpartnerskabet optimalt sammensættes for at sikre forankring og ejerskab?
6. Hvordan bør hensyn til civilsamfundet spille ind i udviklingen og vurderingen af projekterne?